

Опорний заклад Демидівський ліцей
Демидівської селищної ради Рівненської області

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання педагогічної ради
опорного закладу Демидівського ліцею
від 28.08.2024 за №9

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Навчальна програма для 5-го класу

Розроблена на основі модельної навчальної програми
«Зарубіжна література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти
(авт. Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В.,
Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І.,
Джангобекова Т.А.)

Укладач Дяченко Т.Д.

2024

Пояснювальна записка

Зарубіжна література як навчальний предмет є складовою частиною мовно-літературної освітньої галузі. Адаптаційний цикл базової середньої освіти (5-6 класи) курсу зарубіжної літератури виконує роль перехідного етапу від основного циклу початкової освіти (3-4 класи) до наступного базового предметного навчання базової середньої освіти (7-9 класи).

Освітня мета зарубіжної літератури як навчального предмета у школі узгоджується з метою мовно-літературної галузі й передбачає розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти зарубіжної класичної та сучасної літератур, долучаються до вершинних здобутків літератури і культури для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу.

Вивчення зарубіжної літератури спрямоване на збагачення емоційного досвіду, творчу самореалізацію, формування ціннісних орієнтирів.

Основні завдання курсу зарубіжної літератури у 5 класі:

- 1) мотивувати учнів до читання художньої літератури, формувати в них здатність отримувати насолоду від процесу читання художнього твору;
- 2) ознайомити з вершинними творами зарубіжної літератури, як класичними так і сучасними;
- 3) сформувати базові вміння й навички роботи з художнім твором, навчити основам його аналізу та інтерпретації;
- 4) сформувати початкове уявлення про художній твір як про складний багатовимірний мистецький феномен, який існує в літературному, культурному та історичному контекстах;
- 5) сформувати початкове уявлення про художній твір як про діалог між автором і читачем та усвідомлення важливості особистості автора художнього тексту;
- 6) розвивати образне, логічне, критичне і творче мислення, а також уміння формувати й аргументовано відстоювати власну точку зору і переконання;
- 7) розвивати усне і письмове мовлення;
- 8) закласти усвідомлення різноманітності світу, зокрема існування різних рас, народів, мов, культур, традицій, способів життя, і водночас зацентрувати спільні цінності людської цивілізації — людське життя, свобода, справедливість, краса, щастя, любов, дружба, честь і гідність особистості, законність, гуманізм;
- 9) виховувати повагу до культурних надбань людства, зокрема і українського народу, а також релігійну, етнічну та культурну толерантність;
- 10) формувати успішну людину, здатну до самореалізації, духовну особистість з високими моральними якостями.

Обов'язкові результати навчання, здобуті після завершення адаптаційного циклу зарубіжної літератури

Основні вимоги до обов'язкових результатів навчання, здобутих після завершення адаптаційного циклу зарубіжної літератури, передбачають, що учень:

взаємодіє з іншими особами в усній формі, сприймає і відтворює зміст почутого, розуміючи його тему, ідею та мету; розрізняє головну та другорядну інформацію в усних повідомленнях; використовує отриману інформацію відповідно до поставлених завдань; обґрунтовує своє ставлення до змісту і форми почутого, бачить зв'язок між формою і змістом, розрізняє в почутому факти, судження і аргументи, уміє відстоювати власні погляди в дискусії з іншими особами, зберігаючи аргументовану і доброзичливу позицію; уміє регулювати власні емоції під час комунікації;

сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в інформаційних текстах та в художніх текстах зарубіжної літератури; розрізняє основні складники структури тексту; співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту з історичним і культурним контекстом; розуміє образи та ситуації в художньому тексті, а також порушені в ньому проблеми і пов'язує їх з власним життєвим досвідом, у тому числі емоційно-почуттєвим; розрізняє головну і другорядну інформацію в текстах; вирізняє окремі елементи художнього тексту та оперує ними (теми, ідеї, проблеми, образи, сюжети тощо); розрізняє художні тексти різних жанрів, розуміє особливості їх структури та мовного оформлення; робить висновки на основі аналізу тексту; перетворює інформацію з однієї форми в іншу (текст, план, таблиця, схема); висловлює почуття і враження, викликані прочитаним, а також ставлення до прочитаного; пояснює вплив прочитаного на формування власних читацьких вподобань і інтересів; уміє обрати текст для читання і обґрунтувати свій вибір; творчо опрацьовує прочитаний текст, виявляє фантазію, щоб трансформувати текст відповідно до поставлених завдань (змінюючи персонажів, їхні дії, мотивації тощо).

висловлює власні думки, почуття, ставлення та ідеї, взаємодіє з іншими особами в письмовій формі, зокрема інтерпретуючи художні тексти зарубіжної літератури; у разі потреби взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі, дотримує норм літературної мови;

використовує мовні та художні засоби для власної мовленнєвої творчості, збагачує мовлення завдяки читанню художніх творів.

Ключові компетентності, які мають бути сформовані у 5 класі на уроках зарубіжної літератури

1. Вільне володіння державною мовою

Уміння: сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформаційні тексти та художні твори зарубіжної літератури (в українському перекладі); висловлювати думки, почуття, погляди в усній та письмовій формі; дотримувати культури мовлення та норм мовленнєвого етикету.

Ставлення: цінування української мови як чинника національної та громадянської ідентичності; готовність спілкуватися державною мовою; прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя; прагнення до ненасильницької комунікації.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: зіставляти оригінальні тексти художніх творів зарубіжних письменників з українськими перекладами за умови вивчення відповідної іноземної мови в школі.

Ставлення: розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування, відкритість до вивчення іноземних мов; толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя.

3. Математична компетентність

Уміння: встановлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; логічно обґрунтовувати висловлену думку; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, план, таблиця, схема).

Ставлення: прагнення висловлюватися точно й логічно.

4. Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій

Уміння: висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності.

Ставлення: прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу.

5. Інноваційність

Уміння: презентувати власні ідеї зрозуміло, грамотно, креативно; використовувати ресурси (зокрема цифрові) для реалізації власних ідей. **Ставлення:** готовність продукувати нові ідеї, спонукання до цього інших осіб.

6. Екологічна компетентність

Уміння: використовувати потенціал художніх текстів щодо висвітлення діяльності людини як частини природи.

Ставлення: інтерес до здобутків зарубіжних авторів, які зробили вагомий внесок у формування та поширення ідей сталого розвитку суспільства.

7. Інформаційно-комунікаційна компетентність

Уміння: використовувати різні види інформаційних, художніх та медіатекстів для пошуку, обробки, аналізу та добору інформації; комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі; розрізняти емоції інших осіб у контексті комунікації; використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів.

Ставлення: задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі; прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі; готовність дотримуватися авторських прав; прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій.

8. Навчання впродовж життя

Уміння: визначати власні комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення; постійно збагачувати власний словниковий запас через використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових; здійснювати самооцінку результатів діяльності; користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах.

Ставлення: прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію; руйнування власних комунікативних бар'єрів, усвідомлення та подолання стереотипів; розуміння ролі читання художніх текстів зарубіжних авторів для гармонійного розвитку і самовдосконалення; прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід.

9. Громадянські та соціальні компетентності

Уміння: аргументовано висловлювати власну громадянську позицію; уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях та діях; критично оцінювати інформацію з різних джерел; формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири; використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі; враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників; конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах із дотриманням принципів свободи особистості; виявляти в художніх творах зарубіжних авторів соціально важливий зміст.

Ставлення: сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у художніх творах зарубіжних авторів; шанування української культури, толерантне ставлення до інших культур; плекання українських національних цінностей, повага до цінностей інших народів і культур; утвердження права на власну думку, готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів; прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема художні твори зарубіжних авторів.

10. Культурна компетентність

Уміння: сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в художніх творах зарубіжних авторів; використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення досвіду; створювати тексти з вираженням власних ідей, досвіду і почуттів та використанням відповідних художніх засобів; добирати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб.

Ставлення: потреба в читанні художньої літератури для задоволення та розмірковування над прочитаним; відкритість до міжкультурної комунікації, усвідомлення індивідуальних і соціальних стереотипів, що можуть міститися в художньому тексті зарубіжного автора; зацікавленість світовими культурними здобутками; готовність сприймати художній твір як структуру, відкриту до читацьких інтерпретацій у часі та просторі.

11. Підприємливість та фінансова грамотність

Уміння: ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію українською мовою для розвитку ідеї та її реалізації; пояснювати значення заощадження, інвестування, запозичення, страхування тощо, зокрема на прикладі художніх творів зарубіжних авторів. **Ставлення:** готовність брати відповідальність за себе та інших осіб; відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку; розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації.

Основні принципи, на яких ґрунтується навчальна програма

Викладання зарубіжної літератури здійснюється на підставі принципу *доступності*, принципу *систематичності й послідовності* навчання, принципу *зв'язку навчання і виховання*, принципу *спрямованості на розвиток учня*, принципу *науковості*, принципу *історизму*, принципу *зв'язку навчання із життям*, принципу *комунікативності*, принципу *репрезентативності*, принципу *діяльнісного підходу*, принципу *країнознавчого підходу*, принципу *ціннісного підходу*, принципу *нерепресивної свідомості*, принципу *компаративності*, принципу *діалогізму*, принципу *цілісного підходу до вивчення художніх творів*, принципу *наочності* навчання.

5 клас

Усього — 52 години:

текстуальне вивчення — 42 год.; розвиток мовлення — 4 год.;

позакласне читання — 2 год.; резерв — 4 год.

К- сть год.	Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Орієнтовні види навчальної діяльності
<i>ВСТУП. РОЛЬ КНИЖКИ В ТРЕТЬОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ</i>			
	<i>Слухає</i> висловлювання у різних формах (монолог, діалог, полілог), сприймаючи подану в достатньо вільному темпі інформацію відповідного обсягу на відому і частково нову тематику; <i>аргументує</i> свої літературні уподобання; <i>реагує</i> на почуте і прочитане, уточнюючи важливі для розуміння деталі; висловлює власну думку стосовно обговорюваної теми з дотриманням норм мовленнєвого етикету, шанобливим ставленням до думки однокласників; <i>визначає</i> основні, порушені під час обговорення проблеми, пов'язуючи їх із власним життєвим досвідом; збагачує власне мовлення, використовуючи різні джерела.	Роль книги і читання в житті сучасної людини. Зарубіжна література — новий навчальний предмет, його значення в освіті. Читання у цифрову добу.	Актуалізація знань про літературні та фольклорні твори, опрацьовані у попередніх класах; про авторів літературних творів; <i>розповідь</i> про улюблені твори та визначення їхньої тематики. Евристична бесіда: <i>обговорення</i> проблеми читання в сучасному світі (переваги паперових та електронних носіїв, витіснення читання комп'ютерними іграми тощо); <i>формулювання</i> висновків щодо ролі читання в житті сучасної людини, щодо пізнавального значення літературних і фольклорних творів; <i>формування</i> думки щодо читання як способу проведення цікавого дозвілля; <i>формування висновків</i> про роль уяви у створенні художніх текстів, про необхідність уяви не тільки для письменників, а й для читачів. Читання і коментування статті підручника. Складання таблиці щодо особливостей наукової і художньої літератури.

			<i>Огляд українських ресурсів (друкованих і цифрових) художніх творів для школярів.</i> <i>Екскурсія, віртуальна екскурсія в бібліотеку, книгарню.</i> <i>Актуалізація знань про правила безпеки в інтернеті.</i>
СКАРБНИЦЯ НАРОДНИХ КАЗОК			
	<i>Слухає та читає</i> висловлювання в різних формах (монолог, діалог, полілог), сприймаючи подану інформацію на відому і частково нову тематику; <i>реагує</i> на почуте, уточнюючи важливі для розуміння деталі; <i>розрізняє</i> відому і нову, головну і другорядну інформацію, факти і судження в інформаційних та фольклорних текстах; <i>робить висновки</i> на основі аналізу інформаційних та фольклорних текстів; використовує у власному мовленні слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова, фразеологізми для досягнення мети спілкування.	Фольклор — усна народна творчість. Загальне поняття про головні ознаки фольклору. Жанри фольклору, спільні теми в різних народів світу. Дитячий фольклор (лічилки, загадки, скоромовки тощо) <i>МЗ. Спільні теми в українському фольклорі та фольклорі народів світу.</i> <i>ТЛ. Загальне уявлення про фольклор.</i> <i>Для вивчення напам'ять:</i> 2-3 фольклорних твори народів світу (прислів'я, приказка, загадка, скоромовка тощо).	<i>Актуалізація знань</i> про особливості фольклорних творів; <i>Укладання інтелект-карти</i> «Що ми знаємо про фольклор?» (з допомогою вчителя). <i>Опрацювання статті підручника</i> про фольклор, виявлення спільних тем в українському фольклорі та фольклорі народів світу; <i>формулювання висновку</i> про те, що національна культура (фольклор) є частиною світового культурного процесу; <i>доопрацювання</i> з допомогою вчителя інтелект-карти із урахуванням нових знань про фольклорні твори. <i>Складання таблиці</i> «Особливості фольклорних творів». <i>Опрацювання термінів</i> фольклор, головні ознаки фольклору, малі жанри фольклору, дитячі жанри фольклору (ТЛ). <i>Конкурс</i> збірок загадок, лічилок, скоромовок, прислів'їв, приказок та інших творів малих фольклорних жанрів (РМ).

(Основні різновиди казок: казки про тварин, чарівні та побутові казки)

<i>Розрізняє</i> відому і нову, головну і другорядну інформацію в навчальних і фольклорних текстах (казках); <i>робить висновки</i> на основі аналізу інформаційних текстів; <i>уточнює</i> та коментує теоретичний матеріал; <i>аналізує емоційний стан</i> казкових персонажів, їхні вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність; <i>висловлює власні почуття</i>, враження та ставлення щодо зображених у казках людей, подій, ситуацій; <i>встановлює актуальність</i> інформації в казках на основі власного досвіду; <i>висловлює власні судження</i> етичного характеру про вчинки героїв/героїнь прочитаних казок; <i>доводить</i> думку прикладами з тексту; <i>передає</i> текст казки словесно (переказ тощо) і графічно (схема, таблиця тощо); <i>трансформує</i> графічну інформацію на основі одного джерела в текстову, зокрема з використанням мультимедійних засобів; <i>фіксує</i> основний зміст казки відповідно до поставленого завдання; <i>визначає</i> основну ідею та важливі	Загальне поняття про казку як жанр фольклору. Втілення у казках народних мрій, досвіду і мудрості. Спільна тема казок народів світу — боротьба добра зі злом. Особливі риси фольклорних казок (триразові повтори, зображення неймовірних подій та істот тощо). Різновиди казок. Казки про тварин Індійська народна казка «Фарбований шакал». Давньоіндійська збірка казок «Панчатантра». Казки про тварин — найдавніший різновид казок. <i>МЗ. Спорідненість образів шакала і лиса у фольклорі та літературі різних народів (українська народна казка «Лисичка-Сестричка та Вовк-Панібрат»; казка І. Франка «Лис Микита»).</i> <i>ТЛ. Загальне уявлення про особливості казок про тварин.</i> Чарівні казки Японська народна казка «Іссумбосі, або Хлопчик-Мізінчик». Поєднання реальності і фантастики. Китайська народна казка «Пензлик Маляна», (або «Момотаро, або Хлопчик-Персик», «Червоний ліхтарик»). Звеличення високого мистецтва в казці «Пензлик Маляна». Прагнення героя допомогти людям. Засудження жорстокості і жадібності.	Актуалізація опорних знань: віртуальна подорож сюжетами фольклорних казок. Актуалізація знань про фольклорні казки, опрацьовані в попередніх класах. Опрацювання статті підручника про народну казку та основні різновиди народних казок. Дослідження: <i>визначення</i> різновидів уже відомих учням народних казок; головних ознак фольклорних казок; <i>виявлення і коментування</i> термінів у статтях підручника. Творче читання текстів казок: <i>виразне та усвідомлене читання</i> текстів казок з доцільним інтонуванням; <i>читання за ролями;</i> <i>коментування</i> прочитаного із формулюванням присутніх запитань (наприклад, значення слів <i>падчерка, починок</i> тощо). Переказ змісту фольклорних казок: <i>стислий і вибірковий переказ</i> змісту казок відповідно до теми та основної думки; <i>розповідь</i> про події у творі від імені головного героя/героїні або другорядних героїв/героїнь (наприклад, розповідь про події від імені пані Метелиці або ін.). Аналіз текстів фольклорних казок: <i>аналіз</i> епізоду або невеликого тексту, керуючись запитаннями підручника або завданнями вчителя;
--	---	---

деталі казок; порівнює фольклорні казки подібної тематики та героїв/героїнь творів; пов'язує, зіставляє прочитане з власним життєвим досвідом; експериментує із текстом казки (придумує продовження, власний фінал, додаткових персонажів тощо), у разі потреби звертається по допомогу до інших осіб; створює елементи власного тексту на основі прочитаного; робить висновки про багатство фольклору народів світу та зв'язок українського фольклору із світовим культурним процесом; добирає потрібні мовні засоби, дотримується основних мовних норм; дотримується основних засад академічної доброчесності під час створення власних текстів; використовує у власному мовленні слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова, фразеологізми для досягнення мети спілкування; на прикладі літературних творів спостерігає за окремими мовними явищами в мовленні; оперує теоретичними поняттями у подальшій навчальній діяльності	<i>ТЛ. Загальне уявлення про особливості чарівних казок.</i> Цикл казок про Синдбада-мореплавця. Арабська збірка «Тисяча і одна ніч». Перша подорож Синдбада. Оспівування хоробрості, кмітливості і шляхетності. Мотив мандрівки і жаги відкриттів нових країв. Поєднання реальності фантастики. (Для додаткового читання: Третя і Четверта подорожі Синдбада). <i>ТЛ. Загальне уявлення про збірку казок.</i> Брати Якоб (1785–1863) і Вільгельм Грімм (1786–1859) — відомі збирачі німецького фольклору (фольклористи). Значення діяльності фольклористів. <i>ТЛ. Розуміє значення понять фольклористика, фольклористи.</i> Німецька народна казка «Пані Метелиця». Засудження в казці жорстокості і лінощів, уславлення доброти, працьовитості і справедливості. Протиставлення реального і фантастичного, земного і підземного світів; протиставлення потворної зовнішності і душевного благородства пані Метелиці, її справедливого ставлення. Триразові повтори. Мотив винагороди за чесну працю. <i>МЗ. Спільні мотиви в українських казках («Дідова дочка і бабина дочка»).</i> <i>ТЛ. Загальне уявлення про антитезу.</i> (Для додаткового читання: японська народна казка «Ісумбосі, або Хлопчик-	<i>характеристика героїв/героїнь творів; добір цитат із текстів казок для характеристики героїв/героїнь і на підтвердження власної думки; встановлення причиново-наслідкових зв'язків у фольклорних казках; визначення основної думки казки на основі аналізу подій та вчинків героїв/героїнь.</i> Формування теоретико-літературних понять: народна казка; різновиди казок, збірки казок; сюжет, мандрівні сюжети; фольклористика, фольклорист; застосування на практиці теоретичних знань про різновиди казок та їхні головні риси (ТЛ). Закріплення знань: складання простих планів до текстів казок або їхніх частин; визначення структурних частин фольклорних казок та їхніх головних ознак; формулювання висновку про важливу роль фольклористів у збереженні культурних надбань людства; порівняння сюжетів казок із фольклору різних народів (наприклад, «Пані Метелиця» і «Дідова дочка і бабина дочка» та ін.); коментування ілюстрацій до текстів і створення власних ілюстрацій до улюблених казок, аргументування вибору ілюстрованого епізоду; виставка учнівських ілюстрацій до казок; вигадування продовження сюжету казки або власне завершення казки, створення фанфіків за мотивами опрацьованих творів; інсценізування казок; літературні ігри тощо;
---	---	--

	мізинчик») Побутові казки Англійська народна казка «Розумна жінка». Зображення народного життя і характеру. Втілення у казці народного досвіду і мудрості. МЗ. Подібні мотиви в українських казках («Мудра дівчина») та ін. <i>ТЛ. Загальне уявлення про особливості побутових казок.</i>	<i>перегляд мультфільмів і фільмів на казкові сюжети, зіставлення казкових подій і образів у мультфільмах і фільмах із власною інтерпретацією творів.</i>
--	---	--

ЛІТЕРАТУРНІ КАЗКИ СВІТУ

<i>Розрізняє</i> відому і нову, головну і другорядну інформацію, факти і судження в інформаційних текстах; <i>характеризує</i> основні особливості структури казок; <i>аналізує</i> емоційний стан казкових персонажів, їхні вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність; <i>висловлює</i> власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у літературних казках людей, подій та ситуацій; <i>встановлює</i> актуальність інформації в текстах літературних казок на основі власного досвіду; <i>передає</i> текст літературної казки, а також інформаційні тексти словесно (переказ тощо), графічно (схема,	Літературна казка та її ознаки. Подібності й відмінності від народної казки. Особливості літературної казки як авторського твору. Ганс Крістіан Андерсен (1805-1875) — відомий данський казкар. «Снігова королева». «Снігова королева». Перемога щирої дружби, стійкості у випробуваннях і наполегливості у досягненні мети. Протистояння гарячої любові і холодного прагнення влади. <i>(Для додаткового читання: «Стійкий олов'яний солдатик».</i> Протиставлення світу дітей і світу іграшок. Відданість і любов героїв/героїнь казок Г. К. Андерсена). <i>ТЛ. Повторення: авторська казка.</i> Оскар Уайльд (1854–1900). «Хлопчик-	Актуалізація опорних знань про фольклорні та літературні (авторські) твори; <i>визначає</i> відмінність між фольклорними і авторськими казками. Дослідження питання: <i>визначення</i> особливостей діяльності збирачів фольклору і авторів казок; <i>добір прикладів</i> фольклорних та авторських творів. Читання текстів літературних казок: <i>виразне, усвідомлене читання</i> текстів казок з доцільним інтонуванням. Переказування змісту літературних казок: <i>стисле і вибіркове переказування</i> змісту літературних казок із підпорядкуванням наміру висловлення, темі та основній думці; <i>вичерпні відповіді на запитання</i> за змістом літературної казки. Аналіз літературної казки: <i>визначення мотивів і наслідків поведінки</i>
--	---	--

таблиця тощо); <i>визначає</i> основну ідею і важливі деталі літературної казки; <i>пов'язує, зіставляє</i> прочитане із власним життєвим досвідом; <i>розповідає</i> про свої враження, почуття, які виникли під час читання казки; <i>експериментує</i> із текстом літературної казки за аналогією, у разі потреби звертається по допомогу до інших осіб; <i>пояснює</i> зв'язок між заголовком і головною думкою літературної казки (з допомогою вчителя); <i>відтворює</i> основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературній казці, що розкривають її зміст; <i>добирає</i> потрібні мовні засоби, <i>дотримує</i> основних мовних норм; <i>дотримує</i> основних засад академічної доброчесності під час створення власних текстів; <i>фіксує</i> основний зміст інформаційного і художнього тексту відповідно до поставленого завдання; <i>добирає</i> відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію (цитати) з одного чи кількох джерел (зокрема з текстів літературних казок); <i>обґрунтовує</i> своє ставлення до змісту літературної казки; <i>обстоює</i> власну позицію щодо	Зірка». Засудження пихатості й бездушності. Сила материнської любові і невдячність дитини. Душевне переродження головного героя. Ідея щирого каяття і прощення. Символізм назви твору. <i>ТЛ. Використання прийому антитези: зовнішня краса – внутрішня потворність, любов – зрада, милосердя – жорстокість і тощо.</i> <i>ТЛ. Загальне уявлення про портрет героя/героїні художнього твору.</i> Роальд Дал (1916–1990). «Чарлі і шоколадна фабрика». Казкові пригоди персонажів на шоколадній фабриці містера Вонки. Доброта, щирість і наполегливість головного героя. Зображення родинних стосунків у творі: сім'я Бакетів, інші родини. Образи дітей і дорослих у повісті-казці «Чарлі і шоколадна фабрика». Вади й небезпеки сучасного світу, їх утілення у творі «Чарлі і шоколадна фабрика». Утвердження співчуття, милосердя, взаємодопомоги, відповідальності, морального вибору. Астрід Анна Емілія Ліндгрєн. «Пеппі Довгапанчоха» (твір за вибором). Дивовижний світ мрій і пригод Пеппі та її	героїв/героїнь твору; <i>визначення</i> персонажів, які <i>протиставляються</i> у казці; <i>висновок</i> про повчальний зміст казок; <i>характеристика</i> емоційного стану казкових персонажів, їхньої поведінки та вчинків з виявленням толерантності; на основі аналізу подій, вчинків героїв/героїнь <i>визначення</i> основної думки казки; <i>створення</i> елементів власних текстів на основі прочитаного, зокрема на основі літературних текстів (створення фанфіків тощо). Формування теоретико-літературних понять: літературна казка, автор твору, авторський твір; тема твору, ідея твору, протиставлення; <i>виявлення</i> особливих ознак літературної казки; <i>складання таблиці</i> «Спільні та відмінні риси фольклорних і літературних творів»; <i>оперування</i> теоретичними поняттями у подальшій навчальній діяльності (ТЛ). Закріплення знань: <i>самостійне</i> складання простого плану; <i>унаочнення та візуалізація</i> прочитаного (самостійно або з допомогою інших осіб), за допомогою малюнків, схем, коміксів тощо для відтворення змісту літературної казки, структурування інформації; <i>коментування</i> ілюстрацій до літературних казок; <i>створення висловлювань</i> в усній та/або письмовій формі власних почуттів, вражень, викликаних прочитаним, свого ставлення до
---	---	--

	окремих питань, зокрема тих, що порушені в текстах літературних казок; <i>взаємодіє</i> із співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення окремими вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети.	друзів у повісті «Пеппі Довгапанчоха». Безжурний характер і винахідливість Пеппі, її вміння перетворювати життя на диво.	зображених у літературній казці героїв/героїнь, подій, ситуацій, явищ тощо; <i>інсценізації</i> літературних казок; <i>літературні ігри і вікторини</i> на тему «Фольклорні та літературні казки»; <i>складання порад</i> для героїв/героїнь твору; <i>розв'язування головоломок</i> за мотивами вивчених творів; <i>перегляд фільмів і мультфільмів</i>, створених за мотивами казок; <i>Гра «Вечір нісенітниць у Пеппі»</i> — вигадкування історій- та новин-нісенітниць. Створення рецептів фантастичних десертів із фантастичних інгредієнтів для фабрики містера Вонки і Чарлі.
--	---	--	--

СЛУХАЄМО ГОЛОСИ ПРИРОДИ

	<i>Виявляє і відтворює</i> прихований зміст вірша, розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передачі прихованого змісту; <i>порівнює</i> окремі елементи (теми, образи, тощо) вірша та його переклади; <i>висловлює</i> власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у художньому тексті картин природи, подій; <i>спостерігає</i> за окремими мовними явищами на прикладі пейзажної поезії; <i>добирає</i> відповідно до поставленого	Зарубіжні поети про природу: Й.В. Гете (1749-1832) («<i>Нічна пісня подорожнього</i>»), Г. Гейне (1797-1856) («<i>Задзвени із глибини...</i>»), Дж. Кітс (1795-1821) («<i>Про коника та цвіркуна</i>») (1 твір за вибором учителя). Поетизація природи, утвердження зв'язку природи й людини; утілення любові та дбайливого ставлення до довкілля. Змалювання картин природи у вірші. Настрій вірша. Зв'язок стану душі мандрівника і природи. Особливості змалювання картин природи в живописі і літературі. ТЛ. Повторення: пейзаж, пейзажна поезія. ТЛ. Загальне уявлення про метафору.	Актуалізація опорних знань про поезію, пейзажні вірші, опрацьовані в попередніх класах; про їхню тематичну приналежність. Творче читання з елементами аналізу: виразне, усвідомлене читання поезії з доцільним інтонуванням; <i>обговорення</i> наголосів у словах (наприклад «супокій») і ритму у віршах; читання поезії напам'ять; <i>розповідь</i> про враження, почуття, які виникли під час слухання твору; <i>коментування</i> (з допомогою вчителя) засобів художньої виразності (епітет, метафора, порівняння); <i>пояснення</i> їхнього значення у створенні художніх образів, описів; <i>з допомогою вчителя порівняння</i> різних перекладів поезій (оригінал і переклад), засобів
--	--	---	--

завдання або самостійно визначених цілей інформацію (цитати) з одного чи кількох художніх текстів; правильно наголошує загальнонавчальні слова; конструктивно спілкується, використовуючи типові мовленнєві конструкції; розуміє важливість оволодіння іноземною мовою і потребу користуватися нею як засобом спілкування; цінує красу і багатство української мови; усвідомлює роль мови як основи творення нації і держави;	ТЛ. Повторення: переклад і оригінал. ТЛ. Повторення: персоніфікація. ТЛ. Загальне уявлення про епітет. Для вивчення напам'ять 1 твір за вибором вчителя.	художньої виразності; створення усних пейзажів, створення малюнків-пейзажів, порівняння використаних засобів; створення ейдос-малюнків; формулювання висновку про природу як джерело натхнення для людини, про необхідність зменшення негативного впливу людини на природу; складання таблиці «Як я можу допомагати природі?» Повторення теоретико-літературних понять: поезія, віршорядок, пейзаж, оригінал, переклад, перекладач; спостереження в процесі аналізу віршів певних літературних явищ, виявлення їхніх особливих ознак (епітет, метафору, персоніфікацію).
обґрунтовує своє ставлення до змісту і форми художнього тексту; визначає основні порушені в художньому тексті проблеми, пов'язуючи їх із життєвим досвідом; висловлює власну думку про події у творі; використовує у власному мовленні слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова для досягнення мети спілкування; визначає тему, основну ідею, важливі деталі художнього тексту.	Джозеф Редьярд Кіплінг (1865–1936). «Книга джунглів» (окремі розділи). Історія Мауглі, хлопчика, вихованого звірами. Закони джунглів. Ідея взаємоповаги і справедливості. Друзі і вороги Мауглі. Характеристика центральних персонажів твору. Мауглі — головний герой твору. Ідея єдності людини і природи. ТЛ. Повторення: головні та другорядні герої/героїні художнього твору. Ернест Сетон-Томпсон (1860-1946). «Лобо». Авторські спостереження за світом природи. Образи тварин, розкриття їх у подіях оповідання «Лобо», авторських характеристиках. Утвердження в оповіданні «Лобо» ідеї гуманного ставлення людей до тварин.	Переказування змісту оповідань про Мауглі: стисле і вибіркове переказування змісту художнього твору; відповіді на запитання за змістом художнього твору; формулювання власного ставлення до подій у творі; добір відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформації (цитат). Аналіз системи персонажів оповідань про Мауглі і Лобо: визначення головних і другорядних героїв, коментування їхніх вчинків, мотивів поведінки; визначення персонажів, які протиставляються у творі; складання анкети головного героя твору; визначення мотивів і наслідків поведінки героїв

			твору; <i>характеристика</i> емоційних станів персонажів, їхньої поведінки та вчинків; <i>проводить</i> паралелі між образами і ситуаціями, зображеними в художньому творі, і власним життєвим досвідом; <i>формулювання</i> висновку про повчальний зміст оповідань Р. Кіплінга і Е. Сетон-тмпсона, про закони співіснування людини і тварини, про відповідальність людини за довколишній світ. Повторення <i>теоретико-літературних понять</i>: персонаж, герой/героїня художнього твору. Формування <i>теоретико-літературних понять</i>: оповідання. Анімалістика.
СИЛА ТВОРЧОЇ УЯВИ			
<i>Усно відтворює</i> зміст художнього тексту, акцентуючи увагу на окремих деталях; <i>фіксує</i> основний зміст художнього тексту, медіатексту) відповідно до поставленого завдання; з допомогою інших осіб або самостійно <i>добирає</i> і <i>створює</i> графічні та візуальні засоби передачі інформації, зокрема щодо художнього твору (фабула, розрізнення персонажів, установлення зв'язків між ними тощо); <i>добирає</i> відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох	Льюїс Керролл (1832-1898). «Аліса в Країні Див». Творча історія книги. Льюїс Керролл (1832–1898) — талановитий математик і письменник. «Аліса в Країні Див» — повість-казка. Фантастичний підземний світ книги. Дивовижні пригоди і химерні персонажі казки-сновидіння. <i>ТЛ. Загальне уявлення про фантастику.</i> Образ Аліси, світ її уяви та захопливі пригоди. Персонажі, які оточують героїню. Утілення ідеї особистої свободи, вільного мислення й творчого ставлення до життя. Особливості художньої мови твору «Аліса в	Творче читання епізодів твору: виразне, усвідомлене <i>читання</i> окремих епізодів твору з доцільним інтонуванням; <i>читання</i> за ролями. Переказ з елементами аналізу; <i>відтворення</i> змісту художнього твору з формулюванням власного ставлення до подій у творі; <i>переказування</i> подій, що відбуваються у творі, від імені головної героїні та від імені другорядних персонажів твору; <i>вичерпні</i> відповіді на запитання за змістом художнього твору, <i>відтворення</i> основних ідей і фактів, окремих висловлювань персонажів у художньому творі, що розкривають значення подій;	

джерел (інформаційних і художніх текстів, медіатекстів); <i>визначає</i> тему, окремі мікротеми, основну ідею, важливі деталі художнього тексту; <i>систематизує</i> та узагальнює різні думки, виявляючи в них спільне і різне; <i>пов'язує, зіставляє</i> прочитане із життєвим досвідом, власне ставлення до життєвих випробувань та ставлення до них героїні твору; <i>реагує</i> на почуте і прочитане, уточнюючи важливі для розуміння деталі (наприклад, стосунки між героями/героїнями, причини і наслідки трагічних подій у романі, погляд на події Полліанни); <i>аналізує</i> емоційний стан літературних персонажів, їхні вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність; <i>висловлює</i> власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у художньому тексті людей, подій та ситуацій; <i>передає</i> художній текст словесно (переказ тощо) і графічно (схема, таблиця тощо). дотримується правил вимовлення слів; правильно наголошує загальноновживані слова;	Країні Див». Ознаки казки. Ернст Теодор Амадей Гофман (1776-1822). «Лускунчик і Мишачий король». Реальний світ і вигадка в казці. Характер головної героїні (Марі). Фантастичні перетворення персонажів. Битва добра і зла. Символічний образ Різдва, різдвяної ялинки. Ідеї добра, людяності, любові. Значення мрії в житті людини. Елеонор Портер (1868-1920). «Полліанна». Історія дівчинки-сирітки. Незвичайна гра в радість диво-дитини. Оптимістичне ставлення дівчинки до довколишніх. Характеристика головної героїні. Щирість і відкритість головної героїні до світу. Вплив Полліанни на життя дорослих. Провідна ідея твору — оптимістичне ставлення до життя. <i>ТЛ. Повторення: портрет.</i>	<i>формулювання</i> власної думки про факти, події у художньому творі; <i>висновку</i> про повчальний зміст твору; <i>пошук</i> у тексті художнього твору відповідей на поставлені запитання; на основі аналізу подій, вчинків героїв/героїнь <i>визначає</i> основну думку твору. Поглиблення теоретико-літературних понять: про казку, літературну казку; про фантастику. Евристична бесіда до твору «Полліанна»: <i>обговорення</i> питань «Що таке щастя?», «Чому люди відчують себе нещасливими?», «Що потрібно, аби відчувати радість життя?» тощо; <i>формулювання</i> висновку на основі власного життєвого досвіду, про те, які події дають нам відчуття радості і чи можемо ми завжди знаходити привід для позитивних емоцій. Читання окремих епізодів твору і коментування незрозумілої лексики (наприклад «милиці» та ін.). Характеристика героїв/героїнь твору, аналіз їхніх вчинків, мотивів поведінки; <i>з'ясування</i> особливої ролі головної героїні у житті міста; <i>визначення</i> мотивів і наслідків поведінки героїв/героїнь художнього твору; <i>добір цікавих фактів</i> про героїв/героїнь твору, які яскраво характеризують їхні образи; аргументування власного вибору. Поглиблення теоретико-літературних понять: портрет.
---	--	---

	використовує у власному мовленні слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова, фразеологізми для досягнення мети спілкування; на прикладі літературних творів спостерігає за окремими мовними явищами; використовує твори мистецтва як засіб комунікації з іншими особами.		«Гра у радість»: <i>вироблення</i> чітких і лаконічних правил «гри у радість»; участь у грі з добиранням прикладів із власного досвіду; <i>створення паралелі</i> між образами і ситуаціями, зображеними в тексті, і власним життєвим досвідом; <i>презентування</i> власних прикладів «гри у радість»; <i>створення висловлювання</i> в усній та/або письмовій формі про власні почуття, враження, викликані грою у радість, своє ставлення до зображених у художньому творі людей, подій, ситуацій. Інтерв'ювання героїв/героїнь твору (прес-конференція): <i>формулювання</i> запитань до героя/героїні; добір цитат і фактів для аргументації відповідей. Створення фанфіків. Створення ілюстрацій до художніх творів і коментування свого вибору твору, героя/героїні та епізоду.
У ВИРІ ЗАХОПЛИВИХ ПРИГОД			
	<i>Реагує</i> на прочитане, уточнюючи важливі для розуміння деталі; усно <i>відтворює</i> зміст інформаційного та художнього тексту, акцентуючи увагу на окремих деталях; <i>фіксує</i> основний зміст художнього тексту відповідно до поставленого завдання; <i>добирає</i> відповідно до поставленого	Марк Твен (1835–1910). «Пригоди Тома Соєра» (2-3 розділи за вибором учителя). Світ дитинства в романі. Соєр і Гекльберрі Фінн. Том Соєр і Беккі Тетчер. Життя містечка і пригоди юних друзів. Мрії Тома Соєра, його витівки, бажання самоствердитися.	Творче читання творів/епізодів творів: виразне та усвідомлене <i>читання</i> тексту творів з доцільним інтонуванням; читання за ролями; коментування прочитаного із формулюванням присутніх запитань. Переказ з елементами аналізу: вичерпні <i>відповіді</i> на запитання за змістом художніх творів;

завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел — інформаційних і художніх текстів; <i>визначає</i> тему, окремі мікротеми, основну ідею, важливі деталі художнього тексту; <i>аналізує</i> емоційний стан літературних персонажів, їхні вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність; <i>висловлює</i> та <i>обґрунтовує</i> власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у художньому тексті людей, подій, ситуацій; <i>пояснює</i> значення здобутої з прочитаного художнього тексту інформації в контексті власного досвіду для розв'язання визначених завдань; <i>встановлює</i> актуальність інформації в художньому тексті на основі власного досвіду; <i>передає</i> художні тексти словесно (переказ, конспект тощо) і графічно (схема, таблиця тощо); <i>експериментує</i> з художнім текстом, за аналогією, у разі потреби звертається по допомогу до інших осіб; дотримується правил вимовляння слів; використовує у власному мовленні	Сміливість і заповзятливість Тома Соєра та його друзів, їхнє прагнення зробити довколишній світ цікавішим і людянішим. Туве Янссон (1914–2001) — авторка творів про дивовижних істот мумі-тролів. «Капелюх чарівника». Пригоди мешканців Долини Мумі у повісті-казці. Яскравість світу сімейства мумі-тролів та їхніх друзів. Щирість взаємин і родинні радощі у книгах про кумедних істот.	стисле і вибіркове <i>переказування</i> змісту творів; формулювання головної думки твору і <i>відтворення</i> фактів, окремих висловлювань персонажів, що розкривають зміст художніх творів; <i>добір цитат</i> для характеристики героїв/героїнь; для аргументації власної думки; <i>пошук</i> у художньому творі відповідей на поставлені запитання; <i>формулювання висновку</i> про повчальний зміст творів; <i>унаочнення</i> та <i>візуалізація</i> подій твору з використанням різних засобів (малюнків, схем, коміксів тощо) для відтворення змісту. Аналіз системи персонажів творів: <i>визначення</i> мотивів і наслідків поведінки героїв/героїнь твору; <i>добір</i> цікавих фактів про героїв/героїнь твору, які яскраво характеризують їхні образи; аргументування власного вибору; складання власних правил своєї мумі-родини або класу. Компаративний аналіз творів: <i>порівняння</i> сюжетів, елементів сюжетів фольклорних і літературних творів: фантастичні світи <i>криниці – заячої нори – Долини Мумі – фабрики Віллі Вонки</i> тощо; фантастичні істоти, чарівні перетворення і чарівні предмети, поєднання реального і фантастичного, моторошного і смішного, мотив справедливої винагороди тощо. Формування теоретико-літературних понять: повість.
---	---	--

	слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова, фразеологізми для досягнення мети спілкування; використовує твори мистецтва як засіб комунікації з іншими особами.		Інтерв'ювання героїв/героїнь опрацьованих творів: формулювання запитань до героїв/героїнь; готується до відповідей на запитання, добирає цитати, факти та судження для аргументації відповідей. Презентація улюбленого твору, епізоду твору або героя/героїні.
ПІДСУМКИ			
	Конструктивно <i>спілкується</i>, використовуючи типові мовленнєві конструкції; <i>обстоює</i> власну позицію щодо окремих питань; <i>аргументує</i> власні читацькі вподобання, використовуючи термінологію; називає прізвища авторів літературних творів; називає твори, прочитані в позаурочний час; <i>взаємодіє</i> із співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення окремими вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети; <i>регулює</i> власні емоції в комунікації; <i>збагачує</i> міжособистісну комунікацію позитивними емоціями.	Узагальнення навчального матеріалу і систематизація знань.	<i>Віртуальна подорож</i> творами, опрацьованими на уроках; <i>обговорення</i> улюблених творів, опрацьованих упродовж навчального року на уроках зарубіжної літератури; <i>формулювання висновку</i> про особливе значення читання в житті сучасної людини; літературні <i>вікторини</i> і <i>конкурси</i>.

Список творів для уроків позакласного читання і уроків із резервного часу (за вибором учителя)

5 клас

Арабські казки. «Про Аладдіна і чарівну лампу», «Розповідь про царя Шахріяра» (1-2 за вибором)
Баррі Дж. М. «Пітер Пен», «Пітер Пен і Венді» (1 за вибором)
Бернетт Ф. Е. «Таємничий сад», «Маленький лорд Фаунтлерой», «Маленька принцеса» (1-2 за вибором)
Бюргер Г. і Распе Р. Е. «Дивовижні пригоди, подорожі й бойові подвиги барона Мюнхгаузена»
Гауф В. «Маленький Мук»
Гофман Е. Т. А. «Лускунчик»
Грім Я. і В. Казки
Кестнер Е. «Еміль та детективи», «Крихта та Антон» (1 за вибором)
Керролл Л. «Аліса в Задзеркаллі»
Кіплінг Р. Дж. «Рікі-Тікі-Таві», «Про кішку, що гуляла, як собі знала»
Коллоді К. «Піноккіо»
Корчак Я. «Король Матіуш Перший»
Крюс Дж. «Флорентіна»
Лагерлеф С. «Дивовижна подорож Нільса Хольгерсона з дикими гусаками Швецією», «Свята ніч» (1 за вибором)
Ліндгрен А. «Пеппі Довгапанчоха», «Малюк і Карлсон»
Мілн А. «Вінні-Пух та його друзі»
Нанетті А. «Мій дідусь був черешнею»
Немцова Б. «Дванадцять місяців»
Перро Ш. Казки (1-2 за вибором)